

10.2.2025

Sivistysvaliokunta

Eduskunta

Viite: HE 212/2024

MIELI ry:n lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksen mukaan laissa määriteltäisiin puhelinten ja muiden mobiililaitteiden käytön osalta, että puhelimen käyttö oppitunnin aikana sallittaisiin vain tiettyihin laissa säädettyihin tarkoituksiin. Lisäksi koulun olisi annettava tarpeelliset järjestyssäännöt puhelimien ja muiden mobiililaitteiden käytöstä ja säilytyksestä koulupäivän aikana. Esitys sisältää myös perusopetuksen laillisuusvalvonnan muutoksen sekä liikunnallisen elämäntavan sisällyttämisen perusopetuslakiin.

MIELI ry:n havainnot esityksestä

Mobiililaitteiden rajoitukset perusopetuksessa

MIELI ry kannattaa mobiililaitteiden käytön rajoittamista oppitunneilla ja koulupäivän aikana, mutta näkee esityksessä olevan kohtia, joita olisi tarpeen selventää tai huomioida. Näitä ovat

- Terveysteen liittyvien välineiden käyttö ei voi olla opettajan tai rehtorin päätöksen varassa, vaan aina terveydenhuollon vastuulla. Esitystä tulisi muuttaa tämän kirjauksen osalta.
- Esityksessä todetaan, että koulun järjestyssäännöt eivät voi olla ristiriidassa lainsäädännön kanssa. Jokainen koulutuksen järjestäjä päättää itse järjestyssäännöistään, joten lain mukaisten keinojen tulisi olla selkeät. Esimerkiksi säilytyksen osalta jää epäselväksi onko lain mukaan mahdollista määrätä mobiililaitteet säilytykseen koko päivän ajaksi, ja miten huolehditaan oppilaan oikeudesta ottaa yhteyttä huoltajiinsa tai opiskeluhuoltoon yksityisyydensuoja huomioiden. Rehtoreiden, opettajien ja oppilaiden oikeusturvan kannalta olisi tärkeä tietää lain mahdollisuudet ja reunaehdot. Näiden tulisi olla selvät opetushallituksen järjestyssääntöjen ohjeistuksessa, mikäli niitä ei kirjata lakiin.
- Oppimisen tuki perustuu tarpeisiin, ei diagnooseihin. Esityksessä on mahdollinen riski, että terveydenhuolto kuormittuu entisestään ja joustavat oppimisen tuen keinot, kuten musiikin kuuntelu oppitunnilla rajautuvat mobiililaitteikiellon myötä. Tällä voi olla merkittäviä vaikutuksia esim. oppilaille, joilla on neuropsykiatrisia haasteita. Mobiililaitteiden joustava hyödyntäminen oppimisen tukena tulisi varmistaa. Tässä olisi hyvä tunnistaa myös opiskeluhuollon ja erityisopettajien rooli.
- Mobiililaitteita käytetään myös kielitaidon tukena. Tätä esitys ei tunnista poikkeuksena, kuten terveydentilan, toimintakyvyn tai vammaisuuden aiheuttamaa tarvetta.

10.2.2025

- Mobiililaitteen käyttöön voi antaa luvan opettaja tai rehtori. Poissulkeeko tämä esim. kouluvalmentajien mahdollisuuden antaa läksypajoissa lupa käyttää kannettavaa tietokonetta läksyjen tekemiseen? Entä opiskeluhuollon ammattilaisten mahdollisuudet hyödyntää esim. kännykästä hengitysharjoituksia ahdistuksen tukikeinona?
- Esityksessä ei tuoda esiin koulujen nykyisiä sähköisiä viestintäkäytäntöjä, kuten Wilmaa. Sähköiset yhteydenotot opettajien ja oppilaiden välillä sekä opiskeluhooltoon ovat etenkin yläkoululaisilla vakiintuneita käytäntöjä. Oppilaat käyttävät näitä viestintäkanavia myös esim. lukujärjestyksen ja opetustilojen seuraamiseen. Koulujen on luotava vaihtoehtoiset viestintäkanavat ja -keinot, mikäli mobiililaitteiden käyttöä rajataan myös välitunneilla.
- Esitys koskee kaikkia mobiililaitteita, joihin kännyköiden lisäksi luetellaan kuuluvan myös kannettavat tietokoneet. Yläkouluissa kannettava tietokone on keskeinen opiskeluväline eri oppiaineissa. Osa yläkoululaisista tekee välitunneilla läksyjä. Estääkö lakimuutos jatkossa läksyjen tekemisen koulupäivän aikana ilman opettajan tai rehtorin lupaa?
- Onko tarpeen täsmentää toimia, jos opettaja ottaa kannettavan tietokoneen pois sen häiritessä oppituntia? Antaako opettaja tällöin oppitunnilla vaihtoehtoisen suoritustavan tai tekeekö oppilas tehtävät myöhemmin omalla ajalla tai jälki-istunnossa?
- Esitystä olisi hyvä tarkentaa esiopetuksen osalta. Esimerkiksi varhaiskasvatuksen yhteydessä toteutettavaa esiopetusta ei johda rehtori vaan varhaiskasvatuksen johtaja. Esitys tunnistaa vain rehtorin. Myös oppituntien, välituntien, järjestyssääntöjen ja kurinpitokeinojen osalta esitystä olisi hyvä tarkentaa esiopetuksen osalta.

Asianmukaisen käytöksen kriteereistä päätettäessä tulisi huomioida kunkin ikäkauden tyypilliset käyttäytymistavat ja haasteet. Esityksessä ei kuitenkaan ole huomioitu iän vaikutuksia. Myöskään oppilaiden kuulemisen tuloksia ei ole eritelty esim. ala- ja yläkoululaisiin, vaan tulokset on esitetty yhdessä. Mobiililaitteiden käyttö ja tarpeet eroavat varsin paljon 7- ja 15-vuotiailla. Nämä olisi tullut huomioida lakiesityksessä.

MIELI ry näkee digitaalisten taitojen ja digihyvinvoinnin lisäämisen sekä digihaittojen vähentämisen keskeisenä. Digitaalisuuden voi nähdä yhtenä lasten ja nuorten kasvuympäristönä, johon liittyviä taitoja ja toimintaa tulee opetella samoin kuin muissakin ympäristöissä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnille ja mielenterveydelle on keskeistä oppia toimimaan vastuullisesti myös digiympäristössä sekä oppia taidot digilaitteiden turvalliseen ja hyvinvointia tukevaan käyttöön. Koulun aikuisten, oppilaiden ja kotien kanssa tehtävä yhteistyö digihyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää.

MIELI ry näkee tarpeelliseksi, että esiopetusta ja peruskouluja tuetaan lain toimeenpanossa. Henkilöstö tarvitsee osaamista lain noudattamiseen sekä käytäntöjen viestimiseen oppilaille ja heidän huoltajilleen. Keskeistä on varmistaa, että mobiililaitteiden rajoittamisen keinot ovat perusoikeuksien ja muun lainsäädännön mukaiset. Rehtorit kantavat vastuun, joten erityisesti heille tulee taata riittävä tieto ja osaaminen. Myös rehtoreiden työmäärään olisi hyvä kiinnittää huomiota, sillä rehtorin pitämät kasvatuskeskustelut mobiililaitteiden käytöstä voivat lisätä heidän työmääräänsä. Toimeenpanon tuessa tulee varmistaa myös opetushallituksen resurssit.

10.2.2025

Perusopetuksen laillisuusvalvonta

MIELI ry kannattaa perusopetuslakiin esitettävää säännöstä, joka antaisi aluehallintovirastolle oikeuden ottaa myös oma-aloitteisesti tutkittavaksi, onko opetuksen järjestäjä järjestänyt perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen perusopetuslain ja sen nojalla annettujen normien mukaisesti. Myös säännökset aluehallintoviraston käytössä olevista sanktioista tilanteessa, joissa opetusta ei ole järjestetty normien mukaisesti on kannatettava. MIELI ry näkee, että valvonnan toteutumiseksi myös riittävistä aluehallintovirastojen resursseista on huolehdittava.

Liikunnallinen elämäntapa

MIELI ry kannattaa liikunnallisen elämäntavan lisäämistä perusopetuslakiin. Liikunnallinen elämäntapa vahvistaa mielenterveyttä. Erityistä huomiota liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi tulee kiinnittää yhdenvertaisuuteen (esim. neuropsykiatriset haasteet ja eri vamma ryhmät) sekä oppilaiden osallisuuteen.

MIELI ry:n näkemykset toimenpidealoitteisiin

[TPA 2/2023 vp](#) Toimenpidealoite opetusta häiritsevien mobiililaitteiden haltuun ottamisesta perusopetuksessa

MIELI ry katsoo, että opettajan mahdollisuus ottaa mobiililaitte haltuun opetuksen ajaksi tulee voimaan jo käsittelyssä olevan lakiesityksen hyväksymisen myötä.

[TPA 4/2024 vp](#) Toimenpidealoite kännyköiden käytön kieltämisestä peruskoulussa

MIELI ry katsoo, että toimenpidealoitteen mukainen koko koulupäivän aikainen kännyköiden käytön kieltö ei ole mahdollinen perusoikeuksien ja muun lainsäädännön näkökulmasta, kuten hallituksen esityksessä todetaan. MIELI ry näkee, että nyt käsittelyssä oleva esitys tulee vahvistamaan koulujen keinoja kännyköiden käytön rajaamiseen ja siten koulurauhan vahvistamiseen.

[TPA 47/2024 vp](#) Toimenpidealoite välituntien lisäämisestä kännykkäkiellon piiriin

MIELI ry katsoo, että toimenpidealoitteen mukainen koko koulupäivän aikainen kännyköiden käytön kieltö ei ole mahdollinen perusoikeuksien ja muun lainsäädännön näkökulmasta, kuten hallituksen esityksessä todetaan. MIELI ry näkee, että nyt käsittelyssä oleva esitys tulee vahvistamaan koulujen keinoja kännyköiden käytön rajaamiseen ja siten koulurauhan vahvistamiseen.

MIELI Suomen Mielenterveys ry
Sari Aalto-Matturi
Toiminnanjohtaja
sari.aalto-matturi@mieli.fi

MIELI Suomen Mielenterveys ry
Satu Raappana
Johtaja, lapset ja nuoret
satu.raappana@mieli.fi